

E

R

W

Juli 2005

Svenska Whippetklubbens (SW) arbete med den Rasspecifika Avelsstrategin (RAS) startade med en medlemskonferens i oktober 2002. Som en del i arbetet hölls sedan sju medlemsträffar i olika delar av Sverige, där man diskuterade kring de olika punkterna som RAS skall omfatta. Diskussionerna dokumenterades skriftligt och dokumentationen har använts för att framställa det slutgiltiga RAS-förslaget.

Under hösten 2004 gav SW Per-Erik Sundgren i uppdrag att analysera aveln med whippets under en 10-års period. Denna analys tillsammans med en faktasammanställning över rasens hälsoläge har också använts i RAS-dokumentet.

Slutligen publicerades ett första utkast till RAS på klubbens hemsida och i SW:s medlems-tidning Whippet Bladet nr 100, där medlemmarna ombads komma in med synpunkter på förslaget.

Till RAS-dokumentet bifogas tre bilagor:

1. Underlag inför RAS-dokument
2. Analys över aveln med whippets 1992 – 2002 av Per-Erik Sundgren
3. Gällande ras standard för whippet, fastställd av SKK 1997

Historia och bakgrund

Whippetrasen finns med i Svenska Kennelklubbens (SKK:s) stambok första gången 1914, då tre hundar är införda under rubriken Whippet (liten engelsk vinthund). De tre tikarna var samtliga hemmahörande i Danmark: Britta Wanderer (Glencoe Blue Boy x Heddy Wanderer), hennes kullsysster Grethe Wanderer och Princess Lou-Lou of Colchester (King x Baby Wanderer). Britta är registrerad som gråblå med viat tecken, Grethe gråblå och Lou-Lou brun med vita tecken.

SKK:s stambok utkom första gången 1893 och 1904 finns whippet med i ett register över olika hundraser i anslutning till andra vinthundar: korthårig vindhund, långhårig (rysk) vindhund (borzoi), sträfhårig (skotsk) vindhund (deerhound) samt irländsk varghund. Bland de små dam- eller lyxhundarna finns även upptagen dvärg-vindhund (laverett). Under de kommande åren finner man en varierande uppdelning och namnsättning bland de mindre vinthundarna.

Första gången en bild publiceras på en whippet i SKK-sammanhang är 1906 i SKK:s tidskrift. En stort uppslagen artikel, vilken dessutom är rikligt illustrerad, från en utställning i England berättar bl a att antalet deltagande whippet var 4 st varav 1 fick ”heders- och specialpris”. Bilden föreställer Ch Southborough Seniority, rasens 8:e champion i England och född 1900.

1911 finns under rubriken dvärg-vindhund (levrett) hanhunden Prins införd. Den är svenskfödd efter tyska föräldrar. Hans ägare Herr T. Nyrén skulle senare bli Sveriges första uppfödare av whippet! 1912 listas tiken Donna under rasrubriken italiensk vinthund (levron, piccoli levrieri). Hon är ägd och uppfödd av korrespondent Th. Nyrén i Korsnäs. Och har de båda tyskfödda hundarna Chér och Minne till föräldrar. Donnans dotter, med den danskättade Sherry, Bella finns 1915 med i stamboken som första svenskfödda whippet. 1917 registrerar Th. Nyrén kennelnamnet Whip Graceful.

1914 hade rasen presenterats med en stort uppslagen artikel i SKK:s tidskrift. Samtliga åtta hundar som finns avbildade i artikeln har anknytning till den danska uppfödning som kom att ligga till grund för den första svenska stammen. Den standard som publiceras i anslutning till artikeln är en översättning av den som publicerats 1909 i den ”tyska delegerade-kommissionens officiella samling af rastecken”.

- ”1. *Allmänt utseende*. En hund med elegant, slank form, en vindhund i förminskad storlek.
2. *Hufvud*. Långt torrt, utlöpande i spets, från bakhufvudsbenet till nosen platt, utan att vara trångt mellan öronen. Den i spets utlöpande nosen alltid mörk.
3. *Ögon*. Sittande väl åt sidan på hufvudet, klara och lifliga, alla färger tillåtna.
4. *Nos*. Mycket lång, men vackert formad.
5. *Tänder*. Stora, hvita och jämna.
6. *Öron*. Små och fina, fästade tämligen långt bakåt, med ett halft veck fallande graciöst bakut, så att det inre af öronmusslan blir synligt.
7. *Hals*. Lång och muskulös, vackert krökt, utan spår af halsskinn
8. *Skuldror*. Väl fästade, muskulösa. Snedt ställda, så att frambenen därigenom får större rörlighet.
9. *Bröst*. Djupt och rymligt med vackert rundade refben.
10. *Rygg*. Långsträckt, kantig och från skuldrorna till ländtrakten lätt krökt, icke dock så mycket som hos italienska vindhunden (Piccoli levrieri, levron).

11. *Länder*. Utomordentligt kraftiga och försedda med goda muskler.
12. *Framben*. Långa, väl placerade under kroppen och med tillräckligt stark benstomme.
13. *Bakben*. Mycket kraftiga och stående långt från hvarandra med goda vinklar.
14. *Tassar*. Runda, väl öppna med starka, hårda sulor och korta tjocka klor, väl hväldfda tår.
15. *Svans*. Lång, spetsigt utlöpande och hängande buren lätt buktad.
16. *Hårbeklädnad*. Tät, fin och mycket glänsande.
17. *Färg*. Olika, rödbrun med hvita tecken, rådjursbrun med hvitt, vit- och svartstrimmig och alla blandningar af dessa färger, dock ej enfärgad, af hvilken färg som helst, med på sin höjd hvitt bröst och hvita tassar, att föredraga.
18. *Storlek och vikt*. 40—50 cm. hög; vikt 8—9 kg.”

Whippetrasen får sin första svenska champion 1918. Tiken Ch Nelly Whipsnade (Peter Wanderer x Gill Wanderer) var uppfödd i Danmark hos Henning Koch, och ägd av Lily Wicander, f. von Redlich, i Stockholm. Nelly var född 24 september 1914, vit med isabellafärgade tecken.

Den första champion som ställdes ut i Sverige var emellertid den engelskfödde hanhunden Ch u. Sieger Montague Jsinglass Snap (Manorley Merman x Ch Watford Glory). Han var uppfödd av W.H. Renwick och ägd av W. Rosenwinge Kolderup i Danmark.

Under 20- och 30-talet bygger svensk whippetavel främst på hundar med anknytning till danskättade hundar. Dessa tidiga whippet finns inte längre kvar i stamtavlorna på dagens whippet.

På 40-talet importerar Agnes Nilsson (kennel Fleet Foot) flera hundar från England. På 50-talet grundades Tony Hörbergs kennel Tundran, och från hennes uppfödning kom i sin tur Maru Ansells stamtik i kennel Seeberga. Dessa hundar lever till viss del kvar i svenska whippet in på 2000-talet.

Under 50- och 60-talet kom en majoritet av importerna till Sverige från rasens hemland England. Fram till 70-talet hämtades fortsatt avelsmaterial från England. Under 80-talet importerades allt färre whippet till Sverige, men mot slutet av 80-talet tog importvågen fart igen, nu också med allt fler hundar uppfödda i andra länder än Storbritannien.

Genetisk mångfald

Bakgrund

Situationen i Sverige

Antalet registrerade whippets har varierat under de senaste 20–25 åren, men har ökat stadigt under 2000-talet.

Tabell 1: Antal registrerade whippets i Sverige per år under perioden 1994–2004 (uppgifter från SKK:s registreringsavdelning)

År	Antal registrerade whippets
1994	250
1995	188
1996	209
1997	244
1998	277
1999	155
2000	306
2001	287
2002	335
2003	331
2004	340

I länder som USA, Frankrike och Storbritannien registreras omkring 1500–2000 whippets årligen. Den svenska populationen är med andra ord förhållandevis liten.

Sverige har ffa under 1990-talet haft ett omfattande utbyte med andra länder genom import. Under 1980-talet importerades totalt 31 whippetar till Sverige och under 1990-talet importerades 66 whippetar. Den överlägset största källan för import är Storbritannien; 66 av de totalt 97 import som gjordes under 80- och 90-talet kom därifrån. Det kan vara värt att notera att det inte har genomförts någon omfattande inventering av hälsoproblem i rasen i Storbritannien.

Per-Erik Sundgrens analys över aveln med whippet i Sverige visade bl a att den genomsnittliga inavelsökningen hos rasen låg väl högt och att den utnyttjade avelsbasen låg under den rekommenderade nivån på motsvarande 50 individer, detta trots att rasen enligt Per-Erik Sundgrens beräkningar har tillräckligt många obesläktade individer för att kunna upprätthålla en avelsbas som är stor nog. (För redovisning av hur Per-Erik Sundgrens beräkningar gjorts och vilket underlag som använts se bilaga 2)

Vidare konstaterades i analysen att flera hanhundar har använts i för stor utsträckning. Enligt Per-Erik Sundgrens beräkningar bör en whippetane i Sverige helst inte producera mer än 40 valpar under sin livstid. Av de 359 hanar som använts i avel för att producera kullar under åren 1992–2002 och framåt har 14 stycken 40 valpar eller fler registrerade efter sig.

Tabell 2: Beräknad inavel åren 1992–2002 (Per-Erik Sundgrens beräkning)

År	Inavel %
1992	2,3%
1993	3,8%
1994	2,7%
1995	3,9%
1996	3,2%
1997	1,4%
1998	3,2%
1999	4,3%
2000	3,1%
2001	4,2%
2002	3,25%

Den beräknade inaveln har sjunkit sedan 1980-talet, med den lägsta noteringen 1997. Det finns dock ett samband mellan det ökande antalet importörer och den sjunkande beräknade inaveln. 1997 blev t ex en importerad hanhund far till 7 kullar, två importerade helbröder användes 6 gånger osv. Detta sänkte tillfälligt den beräknade inaveln, men kan komma att innebära svårigheter att hitta obesläktade partners när dessa hundars avkommor i sin tur ska paras.

En mer detaljerad bild av hur de svenska whippetuppfödarna planerat sin avel fås genom att undersöka fördelningen mellan olika parningstyper per år. (Rasens genomsnittliga inavelsökning bör inte överstiga 2,5%/år. 6,25% inavelsgrad motsvarar en kusinparning, 12,5% en halvsyskonparning och 25% en helsyskonparning).

Majoriteten av kullarna som fötts under perioden 1990–2002 har befunnit sig inom intervallet 0–2,5% inavelsgrad. Den högsta noterade inavelsgraden för någon kull under 1990-talet var 32,2%.

Tabell 3 : Fördelning mellan olika parningstyper/år (Källa Rasdata)

År	0-2,5 %	2,5-6,25%	6,25-12,5%	12,5-25%	+25%	
1990	50%	28%	9,2%	11%	1,8%	
1991	58%	17%	15%	6,5%	2,2%	
1992	69%	19%	9%	1,8%	-	
1993	52%	24%	14,3%	7%	2,4%	
1994	55%	33%	3,9%	5,8%	1,9%	
1995	51%	21%	15%	9%	3%	
1996	75%	18%	9%	4,5%	-	
1997	80%	9,5%	9,5%	-	-	
1998	68%	13%	10%	8,5%	-	
1999	40%	28%	19%	9%	3%	
2000	52%	24%	14%	8,6%	1,7%	
2001	64%	17%	17%	1,7%	-	
2002	49%	19%	25%	7%	-	

Traditionell whippetavel

Traditionellt har man inom whippetaveln i hög grad använt hanhundar som antingen själva varit framgångsrika på utställning eller lämnat framgångsrik avkomma. Dessa hanhundar har blivit oerhört dominerande i härstamningen hos dagens whippets och det är i stort sett omöjligt att hitta whippetar som inte går tillbaka ett antal gånger på hanhundar som t ex Ch Laguna Ligonier eller Ch Samarkands Greenbrae Tarragon. Det är inte ovanligt att en whippet av idag kan ha Ch Samarkands Greenbrae Tarragon upp till 700 gånger i stamtavlan (beräknat på 15 antal generationer).

Vidare har inflytelserika uppfödare, som t ex den engelska kenneln Dondelayo ägnat sig åt en långtgående inavel. Inavelsgrader på upp till 30–40% beräknat på 5–10 generationer har noterats för hundar från denna kennel. Även andra kennlar har använt sig av liknande avelsmetoder.

Som exempel kan nämnas att den första whippet som blev uppnådde en framskjuten placering på den prestigefyllda Crufts-utställningen – Ch Dondelayo Duette som blev reserv BIS - hade en inavelsgrad på 30,27%. Den förste BIS-vinnaren på samma utställningen – Ch Pencloe Dutch Gold – var resultatet av en halvsyskonparning och hade en inavelsgrad på 22,85%. (Inavelsgraden beräknad på 5 generationer med programmet Pedigree). Båda dessa hundar har fått ett stort inflytande på efterföljande generationer, speciellt hanhunden Dutch Gold.

Sammanfattning

Det finns sedan långt tillbaka i tiden en väl etablerad tradition av både matadoravel och in/linjeavel inom rasen. Per-Erik Sundgren framförde också i sina rekommendationer i analysen över aveln med whippet att det som främst bör uppmärksammas är att den genomsnittliga inavelsökningen är hög och därmed är också att den utnyttjade avelsbasen låg.

Vid de träffar som hölls med SW:s medlemmar framkom att många personer efterlyste utbildningsinsatser från klubben. Flera grupper föreslog också att man ska sträva efter att sänka inavelsgraden hos rasen som helhet och begränsa användningen av enskilda hanhundar, dock utan tvingande bestämmelser.

Genetisk mångfald, målsättning:

- Klubben ska verka för att kontinuerligt minska inavelsökningen. Målsättningen är att rasens genomsnittliga inavelsökning ska ligga på maximalt 2,5% per år. Uppföljning görs med hjälp av årsvisa sammanställningar med hjälp av rasdata från SKK.
- Klubben ska verka för att öka den effektiva populationsstorleken till motsvarande minst 50 individer, genom att uppmuntra till en begränsad användning av enskilda hanhundar. Uppföljning görs genom årsvisa mätningar med hjälp av Lathunden.

Genetisk mångfald, strategier för att uppnå målsättningarna:

- * Klubben ska anordna utbildningar för uppfödare och andra intresserade med inriktning på avel och genetik
- * Klubben ska omstrukturera sitt avelsråd/uppfödarkommitté för att bättre kunna möta uppfödarnas behov av statistik och information.
- * Inavelsgrad för samtliga födda kullar publiceras i Whippet Bladet samt anges på klubbens hemsida när kullen tas upp i kennelnotiserna, och/eller lämnas för hänvisning till valpförmedlingen.
- * Klubben ska framställa och publicera statistik som underlättar för uppfödarna att välja avelshanar som inte är överanvända.

Exteriör och funktion

Bakgrund

Whippet godkändes som ras av engelska kennelklubben 1890. Rasen har traditionellt använts till kapplöpning, viss jakt och "coursing under rules" (en form av jaktprov där hundarna jagar hare i par och bedöms enligt vissa kriterier av en domare till häst).

Det finns en stark koppling mellan rasens utseende (exteriör) och dess funktion som snabbspringande medelstor vindhund. Till skillnad från vissa andra vindhundar är rasen i stort sett inte uppdelad i olika typer för antingen utställning eller funktionsaktiviteter (kapplöpning, lure coursing). Standarden frågar efter en hund "som är byggd för snabbhet och arbetsförmåga" och att "alla former av överdrifter ska undvikas".

Situationen i Sverige

De enda uppgifter som finns att tillgå för att beskriva rasens status är resultat från utställningar och olika kapplöpningsformer/lurecoursing. Det kan vara svårt att dra några slutsatser utifrån dessa.

Det finns ingen aktuell inventering av exteriöra problem (i betydelsen avvikelser från rasstandard) i rasen och den senaste exteriördomarkonferensen hölls i november 1992. Deltagandet på utställning är dock stort i rasen och likaså andelen utställda hundar som erhåller ett första pris (ett mycket gott avelsresultat) i kvalitetsbedömning.

Många ägare av whippets är också aktiva inom "funktionsgrenarna" whippet race (kapplöpning på rakbana), lure coursing och rundbanekapplöpning. Whippet race är den populäraste grenen där deltagarantalet ibland överstiger 100 hundar. Deltagarna vid rundbanekapplöpning är färre, men tävlingar för whippets erbjuds på banor över hela Sverige. Lure coursing har status av officiellt bruksprov för vindhundar, vilket innebär att resultaten stambokförs hos SKK och hundarna kan erhålla titeln lure coursing champion. Uppnådda 55 poäng vid lure coursing prov ger hunden rätt att delta i bruksklass på utställning. Lure coursing proven brukar ha omkring 30–40 deltagande whippets per prov och verksamheten finns representerad i hela landet.

Det har inte gjorts någon genomgång av ev brister i bruksförmågan hos rasen med hjälp av de stambokförda lure coursing resultaten.

Sammanfattning

Som en av rasens mest positiva egenskaper framhålls ofta dess mångsidighet. Rasklubben måste värna om denna mångsidighet och arbeta för att rasen i möjligaste mån inte delas upp i skilda typer för utställning och bruksaktiviteter.

Vid medlemsträffarna framhölls också mångsidigheten, men flera grupper efterlyste mätning av ett större antal hundar.

Exteriör och funktion – målsättning:

- För att betona kopplingen mellan funktion och exteriör ska klubben verka för att närvaro vid åtminstone ett lure coursingprov blir obligatoriskt för exteriördomare. *Uppföljning kontakt med SvVK*
- Klubben ska anordna möjlighet till mätning av ett större antal hundar vid flera tillfällen under en femårsperiod.
- Klubben ska verka för att samtliga lure coursing resultat stambokförs, samt att lure coursing resultaten redovisas mer detaljerat (i likhet med andra bruks/jaktprov), för att ge en bättre bild av rasens bruksförmåga i stort och förbättra möjligheten för uppfödarna att använda lure coursingresultaten som ett verktyg i aveln. *Uppföljning kontakt med SvVK.*

Exteriör och funktion – strategier:

- Klubben ska inleda samarbete med andra rasklubbar för att driva frågan om exteriördomarutbildning och lure coursing, samt redovisningen av lure coursing resultaten.
- Klubben ska planera för att anordna mätningstillfällen.

Hälsa

Bakgrund

Rasen har traditionellt betraktats som frisk och sund med relativt låg belastning av ärftliga sjukdomar och defekter. Denna uppfattning är den generella bland uppfödare, ägare och andra insatta i rasen, men den har inte kunnat styrkas vetenskapligt. SW har på eget initiativ genomfört 4 olika hälsoenkäter under perioden 1990-2003. Dessutom har klubben haft tillgång till utbetalningsstatistik från AGRIA och resultaten av två hälsoenkäter genomförda av den amerikanska whippetklubben (AWC) 1995 och 2000.

En utförlig redovisning av de svenska och utländska hälsoundersökningarna, samt försäkringsstatistiken finns i bilaga 1.

Situationen i Sverige

I undersökningen från 2000 tillfrågades hundägarna om hur de uppfattade sin hunds allmänna hälsotillstånd. Drygt 93% svarade att hundarnas hälsotillstånd var mycket gott eller gott.

Hos försäkringsbolagen Sveland och If tillhör rasen whippet den näst lägsta premiegruppen – 2 (av 6 resp 8 premiegrupper). Hos Agria och Folksam tillhör rasen premiegrupp 4 (av totalt 6 grupper). Ju lägre premiegrupp en ras tillhör, desto lägre skadefrekvens hos rasen.

I hälsoenkäten från 2000 tillfrågades hundägarna också om hundarnas livslängd och orsak till dödsfall (oavsett ålder då dödsfallet inträffade). Den genomsnittliga åldern var 9,8 år och den vanligaste dödsorsak som uppgavs var "ålderdom". Av de 105 redovisade hundarna hade 27 uppnått en ålder av 13 år eller mer.

Den vanligaste för ersättning av livförsäkringen (gäller endast hundar under 10 år – efter 10 års ålder upphör livförsäkringen att gälla) är trafikskada enligt Agrias statistik.

Ovanstående tyder på att många svenska whippetar lever långa liv och uppfattas av sina ägare som friska.

Hälsoproblem med hög frekvens inom rasen

Skador/trauma

De skador som rasen drabbas av har förmodligen ingen genetisk bakgrund, utan beror snarast på whippetens livsstil och natur. Det kan därför tyckas att de inte borde behandlas inom ramen för RAS, men de medför avsevärt lidande för hundarna och påverkar i hög grad rasens placering i en hög premiegrupp hos vissa försäkringsbolag. Av denna anledning är det angeläget att rasklubben arbetar för att minimera skadorna hos rasen.

24% av whippetarna i undersökningen från 2000 hade någon skadat sig. Det rörde sig om allt från mindre allvarliga skärsår till dödsolyckor. Vanligast var skador i tår och ben. De flesta skadorna har skett vid lek/jakt eller i hundens hemmiljö. Till detta kommer de skador som uppstår vid träning eller tävling inom de olika "funktionsgrenarna". Skador var det enskilt största hälsoproblemet i hälsoundersökning från 2000 .

Immunförsvar

Whippetar drabbas av ett flertal olika immunförsvarsrelaterade problem, såsom allergier, autoimmuna sjukdomar och infektionskänslighet/defekt immunförsvar.

Mest frekventa är de autoimmuna sjukdomarna. De autoimmuna sjukdomarna har sin grund i att immunförsvaret är ”felprogrammerat” och angriper och förstör olika kroppsegna celler. Vilken sjukdom som uppträder hos den drabbade individen, beror på vad i kroppen som angrips av immunförsvaret.

Exempel på sjukdomar med autoimmun anknytning som diagnosticerats hos rasen är Systemisk Lupus Erythematosus (SLE), reumatoid artrit, pemphigus, Autoimmun Hemolytisk Anemi, hypothyreos, optikus neurit, Addisons sjukdom och diabetes.

Ett stort bekymmer vid kartläggningen av immunförsvarsrelaterade sjukdomar har varit att sjukdomarna är svårdiagnosticerade och att det varit omöjligt att i vissa fall fastställa vad en sjuk hund drabbats av.

Enligt enkätsvaren förekommer sjukdomar som kan kopplas till autoimmunitet hos ca 4% av de redovisade hundarna.

När det gäller övriga immunförsvarsrelaterade sjukdomar förekommer olika typer av allergier i rasen, samt sjukdomar som har sin grund i ett försvagat immunförsvar – t ex demodex. Här är det svårare att säga något om frekvensen av sjukdomarna utifrån enkätsvaren och försäkringsstatistiken.

Vissa raser drabbas oftare än andra av autoimmuna sjukdomar, men mycket är fortfarande oklart om orsakerna till att sjukdomarna uppstår. Eftersom man misstänker att det finns ärftliga komponenter, bör inte sjuka hundar användas i aveln och försiktighet bör iakttas med kullsyskon och föräldrar till sjuka hundar. Utavel rekommenderas.

Mag- och tarmproblem

En ökning av problemen med mage och tarm kan noteras i de olika hälsoundersökningarna. I undersökningen från 2003 var problem med mage och tarm det vanligaste problemet bland de redovisade hundarna.

Detta är oroväckande, inte minst med tanke på att problem med mage och tarm är svåra både för ägare och hund att leva med.

Eftersom det rör sig om olika typer av problem med mage och tarm går det inte att säga något om ev arvsgång. Utifrån undersökningsresultaten kan man konstatera att en relativt stor andel av rasen har problem med mage och tarm, även om det inte är känt exakt vad dessa problem består av.

Kryptorchism

Det mest frekventa problemet som rör rasens reproduktion är kryptorchism hos hanhundarna. En eller bägge av hanhundens testiklar vandrar inte ned till sitt normala läge i pungen, utan stannar på vägen. Orsakerna kan vara flera och arvs gången är inte känd.

Tabell 4: Andelen kryptorchida hanar i de svenska och amerikanska hälsoundersökningarna

År	Källa	Andel krypt. hanar
1990	SW:s hälsoenkät (uppf.uppg)	15,7%
1995	SW:s hälsoenkät (uppf.uppg)	16,2%
1995	AWC:s hälsoenkät (uppf.uppg)	18%
2000	SW:s hälsoenkät (uppf.uppg)	12,5%
2000	AWC:s hälsoenkät (uppf.uppg)	19%
2003	SW:s hälsoenkät (ägaruppg)	10%

Det är enligt enkätsvaren mycket ovanligt att de kryptorchida hanhundarna besväras av sin defekt.

De två första svenska enkäterna omfattar hundar födda innan ”importvågen” i slutet av 1980-talet startade. Några av de mest inflytelserika avelshanarna under 1970- och 80-talet (inflytelserika i den mening att de själva användes mycket och att uppfödarna sedan in/linjeavlade på dem) lämnade en hög andel kryptorchida söner. Det finns dock ingen möjlighet att säga om den sjunkande andelen kryptorchida hanar i undersökningarna påverkats av den sjunkande genomsnittliga inavelsgraden eller om det överhuvudtaget rör sig om en faktisk minskning.

Defekten har en stor spridning inom rasen med en hög andel drabbade individer. Detta innebär att andelen anlagsbärare är mångdubbelt större och utgör en stor del av den befintliga populationen. Defekten innebär inget större lidande för individen eller för ägaren. Arvs gången för defekten är inte känd.

Det är inte möjligt att sortera bort alla anlagsbärare ur aveln och därmed eliminera defekten. Det skulle innebära en alltför drastisk förlust av avelsmaterial och risk för överanvändning av vissa individer (och därmed risk för spridning och ökad frekvens av andra ärftliga sjukdomar i rasen). Resultaten från de amerikanska hälsoenkäterna och uttalanden från brittiska whippetklubbar tyder också på att det kan bli svårt att hitta avelsdjur från populationer med lägre frekvens av kryptorchism än den svenska.

Allvarliga defekter med låg eller okänd frekvens

Ögon

I Sverige har hittills endast ett litet fåtal whippets ögonlysts. Ett fall av eventuell PRA har förekommit (endast muntliga uppgifter, undersökande veterinär har noterat ”ögon uppföljning i SKK:s register). Ett fall av katarakt har också registrerats.

I de länder där man mer frekvent ögonlyser whippetar har man diagnosticerat PRA och olika former av katarakt. Det är sannolikt att anlagen för dessa sjukdomar även förekommer i den svenska populationen, eftersom importer skett från dessa länder.

Navelbråck – "Tarmarna utanför"/schistosomus reflexus – gomspalt

Ovanstående är samtliga medfödda defekter som upptäcks när valpen är spädd och i två av fallen leder till valpens död eller avlivning. Defekterna uppstår under valpens fosterutveckling och nedärvs troligen polygent. Defekterna kan också uppstå pga yttre påverkan, t ex medicinering eller förgiftning. Det är dock vanligast att det finns en ärftlig bakgrund till att valpen får defekten.

Schistosomus anses vara en allvarligare variant av navelbråck, där valpen starmar inte omsluts av bukhinna, utan faller ut när navelsträngen brister.

Gomspalt innebär att valpen föds med en öppning i hårda och/eller mjuka gommen. Valpen kan inte dia, eftersom den inte kan suga sig fast vid tikens ljuver och mjölken kan dessutom rinna ut genom valpens nos. Gomspalter kan vara mycket små och svåra att upptäcka. Valpar med gomspalt anses ha en ökad risk även för andra missbildningar – t ex navelbråck, vattenskalle och missbildade ben.

Det är inte känt hur stor andel av de födda valparna som avlivas eller dör till följd av någon av dessa defekter eller hur stor andel av populationen som har navelbråck. Andelen uppfödare som drabbats av navelbråck och schistosomus har dock ökat enligt de enkätsvaren.

Sammanfattning

Vid medlemsträffarna framhöll många av grupperna att rasen är förhållandevis frisk och med få hälsoproblem. Det fanns en stor samstämmighet bland grupperna om att man bör arbeta med att minska den höga andelen kryptorchida hanar, dock inte om hur detta ska gå till.

För flera av de mest frekventa hälsoproblemen som rasen drabbas av är arvs gången inte känd. I vissa fall saknas också information om frekvent ett problem är inom rasen. Mer kunskap behövs om de olika problem som drabbar rasen. För att i möjligaste mån undvika problem rekommenderas uppfödarna dock att göra kombinationer med så lågt släktskap mellan föräldrarna som möjligt.

Hälsa, målsättning:

- Klubben arbetar för att få en bättre kännedom om ögonstatusen och frekvensen av medfödda defekter hos den svenska whippetpopulationen.
- Klubben verkar för att öka antalet hundar som används i aveln och därmed minska riskerna för att enskilda skadliga gener sprids i rasen.
- Klubben verkar för att hundar som är sjuka eller uppvisar defekter (t ex navelbråck) inte används i aveln.
- Klubben verkar för att whippetrasen förblir i försäkringsbolagens lägre premiegrupp alternativt flyttas till en lägre grupp hos de försäkringsbolag där den ligger högt.

Hälsa, strategier:

- Klubben tar initiativ till att upprätta ett öppet och frivilligt register över kryptorchida hanhundar.
- Klubben fortsätter med regelbundna hälsoenkäter och arbetar med att utveckla standardiserade frågeställningar. Klubben bör genom information i t ex Whippet Bladet och på hemsidan aktivt uppmuntra hundägare och uppfödare att besvara enkäterna. Erfarenheten visar att en förutsättning för en hög svarsfrekvens är att enkätsvaren är anonyma.
- Klubben genom regelbundna hälsoenkäter och genom kontakter med försäkringsbolag och utländska rasklubbar håller sig à jour med hälsoläget i rasen och för informationen vidare till uppfödare och andra rasintresserade.
- Information och uppföljning av enkätresultaten via de informationskanaler som finns tillgängliga.
- Klubben initierar och anordnar ett ögonundersökningstillfälle i samband med t ex en större utställning alt. att klubben försöker få till stånd en rabatterad grupplysning på någon klinik alt. att SW rekommenderar ögonlysning av vissa individer (t ex importörer, hundar där misstänkt/konstaterad ögonsjukdom finns hos nära släkting). Under en tidsbegränsad period kunde SW t ex ge ekonomiskt bidrag till ögonlysning av misstänkt defekta hundar.
- Klubben anordnar utbildning t ex i samarbete med SHCF för hundägare, för att förebygga skador.

Mentalitet

Bakgrund

I den svenska whippetstandarden står : ”Whippet ska ha ett vänligt, tillgivet och stabilt temperament. Den är en god kamrat och har lätt för att anpassa sig i de flesta sammanhang.”

Situationen i Sverige

Det finns inte mycket dokumentation av rasens mentalitet. Under vintern 2003 gjorde P-E Sundgren en populationsanalys över whippet, i denna fanns också en sammanställning över resultaten för de då 43 mentalbeskrivna whippetarna. Analysen publicerades i Whippet Bladet nr 96 tillsammans med en kommentar från Monika Wounder (mentalbeskrivare och whippetuppfödare). Kortfattat kan sägas att P-E Sundgren ansåg att de tendenser till överdriven rädsla hos rasen som mentalbeskrivningsresultaten visade, borde tas på allvar i aveln.

I övrigt kan noteras att temperament som avlivningsorsak förekommer både i den svenska hälsoundersökningen från 2000 och de båda amerikanska undersökningarna.

I den svenska enkäten från 2000 ställdes frågan till uppfödarna om de upplevt problem med mentaliteten hos den egna uppfödningen eller hos rasen i allmänhet.

Det vanligaste svaret var att man upplevt problem med veka hundar, därefter kom problem med hetsigt temperament och skotträdsförfäddhet/ljudkänslighet.

Sammanfattning

Mentalbeskrivningens användbarhet som instrument i whippetaveln har diskuterats av flera grupper vid medlemsmötena. Det finns många frågetecken kring hur man ska använda MH och vilken nytta man kan ha av att som whippetuppfödare beskriva sina hundar. Fler hundar behöver beskrivas och rasklubben arbeta med att definiera vad som är önskvärt beteende för rasen vid beskrivningarna.

Mentalitet – målsättning:

- Klubben verkar för att fler hundar mentalbeskrivs, för att öka kunskapen om rasens mentala status.
- Klubben verkar för att endast mentalt sunda hundar används i aveln.

Mentalitet – strategier:

- Klubben uppmuntrar till mentalbeskrivning av fler hundar.
- Klubben tar initiativ till mer debatt och information om mentalitetsfrågor i rasen.